

ECO CORNER

INICIJATIVE, KAMPANJE, MERE, APELI, PREDLOZI I PREPORUKE

za privredu i od privrede

u borbi protiv Covid-19 i za ublažavanje štetnih posledica po životnu
sredinu, zdravlje ljudi i privredne aktivnosti

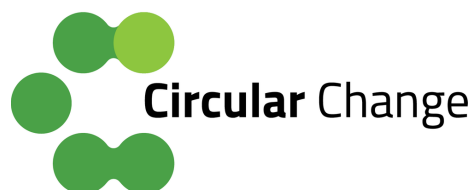
PODRŠKA INICIJATIVI

Ladeja Godina Košir
Circular Change, Slovenija

"Nemamo sve odgovore. Ali imamo jedni druge."

Inicijativa pokrenuta od strane Privredne komore Srbije i Eko Cornera, za što efikasnije pravazilaženje korona krize, odličan je primer toga, šta u kriznim situacijama znači najviše - trezan pogled na situaciju i svjest, da zajedno možemo učiniti

više nego svako za sebe. Umesto straha i panike, energiju je mnogo mudrije investirati u pronalaženje rešenja, razmenu dobrih praksi, ostvaranje zajedničkih projekata. Kao osnivačica platforme Circular Chage (Slovenija) i predsednica Evropske platforme za cirkularnu ekonomiju (ECESP, Brussels), iskreno sam impresionirana pristupom kojeg je Komora inicirala za rešavanje situacije oko COVID19. Jedna od naših najačih kompetencija je umrežavanje različitih međunarodnih aktera, koji omogućavaju tranziciju iz linearne u cirkularnu ekonomiju, pa smo i u ovom slučaju odmah pozvali one, za koje znamo, da mogu podržati održiv rast Srbije. Sada ima svaki pojedinac, svaka zajednica, svaki grad, pa i države - jedinstvenu priliku, da krizu pretvore u šansu. Šansu za stvaranje post-koronskog oporavka ekonomije i društva na način da poštuje granice naše planete i omogući kvalitet života za sve. Ako nas klimatska kriza nije probudila, korona kriza nas upozorava na vrlo direktan način, da sve ono, šta smo dogovarali - od SDG's, New European Green Deal do Circular Economy Action Plan - nije nešto, što se zapiše na papir i zaboravi, nego nešto, što trebamo što brže implementirati u praksi. Mi smo oni, koji nosimo odgovornost, da sada to učinimo. Verujem, da to možemo, ali samo svi zajedno.

VESTI

Ladeja Godina Košir –Circular Change, Slovenija Akcioni plan cirkularne ekonomije (CEAP)

U kontekstu COVID-19, načela ekonomija i društva u celini već se prepravljaju. U ovim izazovnim vremenima, važnost javnog zdravlja, krhkost globalnih lanaca snabdevanja i ekonomski sektori od kojih društvo zavisi, postali su izraženiji više nego ikada. U trenucima kada evropske vlade traže inspiraciju za oblikovanje paketa za oporavak, Evropski zeleni dogovor i Akcioni plan cirkularne ekonomije (CEAP) trebalo bi da oforme zeleni otisak za otporniju budućnost.

Prelazak na inkluzivnu, klimatsko neutralnu i cirkularnu ekonomiju mora početi još danas. Dužni smo da donesemo održive izbore i sravnimo krivulju životne sredine i socijalnih pritisaka. CEAP nam nudi smernice koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom stvaranja scenarija za oporavak privrede i društva. Samo razumevanjem i prihvatanjem granica i kapaciteta naše planete možemo stvoriti naprednu budućnost.

Naša platforma je prepoznata kao "mreža mreža" zainteresovanih strana u EU i šire. Zamišljena kao mreža pionirskih organizacija na principu cirkularnosti odnosno cirkularnih strategija. Spremni smo i sposobni, da proširimo našu ulogu katalizatora i kanala za različite kružne prakse, iskustva, inicijative, transfere znanja, ekspertize, rada na terenu, a opet podržavajući kreativnost i inovacije. Povezujemo tačke za kolektivni uspeh!

Više informacija:

<https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/coordinationgroup-ceap-joint-statement.pdf>

Ladeja Godina Košir – Circular Change, Slovenija Sagorevanje otpada sigurno uništava viruse pri visokim temperaturama.

CEWEP (Konfederacija evropskih postrojenja za tretman otpada) želi da istakne važnost člana 13 Okvirne direktive o otpadu 2008/98 / EZ, koja zahteva da države članice preduzmu neophodne mere kako bi osigurale da se upravljanje otpadom vrši bez ugrožavanja zdravlja ljudi. Zdravlje ljudi bi trebalo da ima najveći prioritet. Spaljivanje otpada radi energije (VtE) sigurno uništava viruse i druge patogene mikroorganizme pri visokoj temperaturi. Operativno, otpad se ubacuje direktno u bunker, a potom nadzemnim dizalicama dovodi u peć kroz dovodni otvor. Na taj način izbegnut je kontakt ljudi sa kontaminiranim otpadom.

Predsednik CEWEP-a, g. Paul de Bruicker ponovio je da zaposleni u sektoru otpada moraju dobiti status „ključnog radnika“, tj. mora im se dozvoliti sloboda kretanja i rada, kao i da dobijanje usluge obrazovanja i nege dece dok su na radnom zadatku. Kako bi se zaštitilo javno zdravlje i osigurala bezbednost radnika, posebno u kriznim vremenima, spaljivanje otpada mora biti sastavni deo kritične infrastrukture u državama članicama, pogotovo za tretman kontaminiranog otpada koji se ne može reciklirati. Vladini instituti za virologiju, poput nemačkog instituta Robert-Koch, kažu da je termička obrada infektivnog otpada obavezna. Ova kriza još jednom pokazuje koliko je važan integrisani pristup upravljanju otpadom, gde svaki tok otpada iziskuje najodrživiji način postupanja, bez ugrožavanja zdravlja ljudi i životne sredine. Važno je istaći da tokovi nekontaminiranog otpada, poput papira, nastave sa radom i reciklažom, preporuke su viroloških instituta.

Više informacija:

<https://www.cewep.eu/>

**Ladeja Godina Košir – Circular Change, Slovenija
Upravljanje otpadom za vreme pandemije COVID19 (Austrija, Švedska,
Singapur, Južna Afrika)**

AUSTRIJA (ISWA i ISWA Austrija)

Da li se upravljanje otpadom smatra osnovnom uslugom u vašoj zemlji?

Da, u Austriji usluge upravljanja otpadom klasifikuju se kao osnovne usluge od opšteg interesa i obavljaju se i za vreme pandemije.

Koliko je radnika „pogođeno“ trenutnom situacijom / radite li sa smanjenom radnom snagom?

Svi radnici su na neki način pogođeni. Prioritet ostaje održavanje usluge sakupljanja otpada. Grad Beč je odgovoran za sakupljanje, tretman i odlaganje otpada zajedno sa drugim javnim servisima kao što su čišćenje ulica, rad centara za reciklažu i zimski služba. Radnici zaduženi za čišćenje ulica stavljaju se na raspolaganje za poslove sakupljanja otpada ukoliko se pojavi potreba za učestalijim sakupljanjem. Stariji zaposleni i zaposleni sa imunodeficijencijama ostaju kod kuće. Kancelarijski poslovi se obavljaju sa po jednom osobom u prostoriji. Rad na terenu podrazumeva: rad u tri smene; ograničeni kontakti između zaposlenih u svlačionicama; timovi radnika (do pet zaposlenih po automobilu za sakupljanje otpada); zaposlenima se savetuje da peru ruke, kad god se vrate u zajedničke objekte; obezbeđen je dezinficijens vozila koja su u upotrebi, kao i medicinske maske za lice. U Austriji su sve mere usmerene ka tome da ne dođe do smanjenja učestalosti sakupljanja otpada.

Kako se vaš sistem suočava sa porastom odbačenih maski za lice i drugog medicinskog otpada iz domaćinstva?

Trenutno nema povećanja maski za lice i drugog medicinskog otpada u sakupljenim količinama. Međutim, uobičajene metode tretiranja otpada adekvatno bi odreagovale i na eventualno povećanje. U svakom slučaju, svi sanitarni proizvodi, kao što su maske za lice, korišćene maramice, i slično sakupljaju se sa ostatkom otpada. Ovo je siguran proces jer se ništa ne deponuje bez selekcije. Sav preostali otpad tretira se u jednom od četiri termička postrojenja (VtE).

Ostaju li centri za reciklažu otvoreni za javnost?

Ne. Većina centara za reciklažu trenutno je zatvorena. Preostali centri služe samo malim preduzećima koja pružaju usluge koje ne bi trebalo odlagati. Građanima je savetovano da ostanu kod kuće, što znači da ne bi trebalo da je ih napuštaju ni da bi otišli u centre za reciklažu. Ljudi koji se trebaju rešiti posebnih tokova otpada iz domaćinstava, poput gabaritnog otpada ili opasnog otpada, od njih se traži da te stvari privremeno čuvaju kod kuće, dok se opet ne steknu mogućnosti za otvaranje reciklažnih centara.

Da li su međunarodna ograničenja putovanja uzrokovala prekide u uvozu / izvozu otpada?

Otpad generisan u Austriji se obrađuje lokalno i ne izvozi se.

Da li termički tretirate (ako postoji kapacitet) više komunalnog otpada nego ranije?

Pouzdana brojevi trenutno nisu dostupni. U svakom slučaju, naglo povećanje otpada ne bi prouzrokovalo nikakve probleme u Beču, jer bi se prekomerna količina otpada iz domaćinstva mogla sigurno skladištiti do jedne godine.

ŠVEDSKA (ISWA i Avfall Sverige)

Da li se upravljanje otpadom smatra osnovnom uslugom u vašoj zemlji?

Da,
upravljanje komunalnim otpadom je klasifikovano kao osnovna usluga u Švedskoj.

Koliko je radnika „pogođeno“ trenutnom situacijom / radite li sa smanjenom radnom snagom?

Kao Udruženje za upravljanje otpadom, nemamo takve podatke. Opštinama se pružaju opšti saveti (trenutno i o virusu Covid-19 a u vezi sa sakupljanjem komunalnog otpada i povezanim pitanjima). Avfall Sverige (međuoštinska organizacija za upravljanje otpadom) distribuira informacije od nacionalnog organa nadležnog za predmetna pitanja (Švedska agencija za građanske slučajeve).

Opšti savet je da se planira kontinuirano sprovođenje javne odgovornosti za sakupljanje komunalnog otpada, sa manjim brojem zaposlenih. Trenutno iz Agencije za javno zdravlje Švedske nema specijalnih saveta o posebnim merama bezbednosti prilikom zbrinjavanja komunalnog otpada iz domaćinstava. Postoje posebne mere predostrožnosti za kontaminiran medicinski otpad iz bolnica, i odnose na klasifikaciju, rukovanje i transport infektivnog otpada.

Kako se vaš sistem suočava sa porastom odbačenih maski za lice i drugog medicinskog otpada iz domaćinstva?

Trenutno, nema приметних razlika u količini sakupljenog otpada.

Ostaju li centri za reciklažu otvoreni za javnost?

Da, još uvek su otvoreni. Ovo je povezano sa tim da do sada nije izdata zabrana okupljanja. Ograničenja se odnose na posetu stambenih blokova i okupljanja u većem broju.

Da li su međunarodna ograničenja putovanja uzrokovala prekide u uvozu / izvozu otpada?

Primetno je smanjenje uvezenog otpada. Indikacije su da se RDF iz Velike Britanije smanjuje, jer se postrojenja za sortiranje privremeno isključuju. Postoje prekidi i u saobraćaju koji se tiče otpada iz Nemačke i Norveške.

Da li termički tretirate (ako postoji kapacitet) više komunalnog otpada nego ranije?

Ne, količine komunalnog otpada su stabilne. U Švedskoj postoji višak kapaciteta za tretman otpada.

SINGAPUR

(ISWA i Waste Management and Recycling Association of Singapore)

Da li se upravljanje otpadom smatra osnovnom uslugom u vašoj zemlji?

Prema statutu Singapura, osnovnom uslugom se smatra samo javno prikupljanje otpada.

Koliko je radnika „pogođeno“ trenutnom situacijom / radite li sa smanjenom radnom snagom?

Za radnike na sakupljanju otpada važi naredba o kontroli kretanja u Maleziji. Uvedeno je obavezno distanciranje. Produženi su radni sati za usluge čišćenja i sakupljanje otpada. Rad od preporučuje se osoblju koje radi iz kancelarije. Nije dozvoljeno napuštanje prebivalište za one koji su se vratili iz inostranstva. Sastanci u zatvorenim prostorijama mogući su za maksimalno deset osoba. Distanca između ljudi je najmanje 1 metar. Postoji aktivno nadgledanje zdravlja osoblja - provera temperature osoblju u kancelarijama, kao i razvijen protok komunikacija i izveštavanja o bilo kakvom potencijalnom riziku za zdravlje zaposlenih. Osoba sa simptomima zaraze se odmah šalje na lekarske preglede. Radnicima su podeljene instrukcije kako pravilno nositi i odložiti rukavice, kako pravilno nositi i odlagati maske, kako pravilno oprati ruke, itd.

Kako se vaš sistem suočava sa porastom odbačenih maski za lice i drugog medicinskog otpada iz domaćinstva?

Maske za lice i bilo koji drugi otpad, poput odbačenih maramica iz domaćinstava ili preduzeća, sa potencijalnom kontaminacijom COVID-19, upravljace se kao i sa drugim nekontaminiranim komunalnim otpadom. Stanovništvo se savetuje kako da pravilno nosi i odlaže maske i maramice.

Ostaju li centri za reciklažu otvoreni za javnost?

Ne.

Da li su međunarodna ograničenja putovanja uzrokovala prekide u uvozu / izvozu otpada?

Da. Kompanije se fokusiraju na smanjenje režijskih troškova.

Da li termički tretirate (ako postoji kapacitet) više komunalnog otpada nego ranije?

Količine su približno iste. Ne postoji deponovanje otpada.

JUŽNA AFRIKA (ISWA i Institute of Waste Management of Southern Africa)

Da li se upravljanje otpadom smatra osnovnom uslugom u vašoj zemlji?

U Južnoj Africi, upravljanje komunalnim čvrstim otpadom klasifikovano je kao esencijalna usluga.

Koliko je radnika „pogođeno“ trenutnom situacijom / radite li sa smanjenom radnom snagom?

Obim posla je smanjen. Mnoge industrije su privremeno zatvorene. Prikuplja se samo komunalni otpad. Za svo osoblje obezbeđene su posebne maske, rukavice i sredstva za čišćenje. Brošure su postavljene na zidovima na radnom mestu kako bi podsetile radnike na opasnosti i higijenske procedure.

Kako se vaš sistem suočava sa porastom odbačenih maski za lice i drugog medicinskog otpada iz domaćinstva?

Domaćinstva odlažu maske u kese za otpatke. Ne postoji poseban sistem za prikupljanje istih iz domaćinstava. Kolektivni operateri nisu česta pojava u Južnoj Africi, ali uspevaju u nekoj meri da informišu o mogućnostima širenja virusa. Ipak, dostupno je vrlo malo stvarnih činjenica o tome kako se virus širi u sektoru otpada.

Ostaju li centri za reciklažu otvoreni za javnost?

Ne, od javnosti se traži da zadrži reciklabilni materijal do ukidanja vanrednog stanja.

Da li su međunarodna ograničenja putovanja uzrokovala prekide u uvozu / izvozu otpada?

Da. Sve je u stand-by režimu.

Da li termički tretirate (ako postoji kapacitet) više komunalnog otpada nego ranije?

Osim HCRV-a, Južna Afrika nema spalionice otpada.

Ivana Putnik – Privredna komora Srbije Rekordan pad emisija ugljen-dioksida zbog korona virusa

Prema analizi i mišljenju klimatskih eksperta, korona pandemija i usporavanje modernog načina života dovešće do pada emisije ugljen-dioksida ove godine za rekordnih 5%, usled smanjenja sagorevanja fosilnih goriva. Pre novonastale situacije, naučnici su predviđali dodatni porast emisija ugljen-dioksida u ovoj godini. Očekuje se da će globalno uvedena ograničenja putovanja i rada industrije usled pandemije, rezultirati smanjenjem upotrebe fosilnih goriva za nekoliko milijardi barela nafte, nekoliko biliona kubnih metara gasa, kao i za nekoliko miliona tona uglja. Ovaj pad, bio bi ujedno i najveći zabeleženi pad emisije ugljen-dioksida u jednoj godini, čime bi zasenio sva dosadašnja smanjenja izazvana recesijom, tokom prethodnih pedeset godina. Međutim, iako ove brojke na prvi pogled deluju optimistično u smislu zaustavljanja rasta prosečne globalne temperature, treba imati u vidu da je u pitanju rezultat ekonomske krize a ne donošenja ispravnih odluka.

Osim u energetsom sektoru, posledice korona virusa biće najveće u sektorima turizma i saobraćaja. Primera radi, avio saobraćaj čini oko 8% svetske potrošnje nafte. Očekuje se osetan pad proizvodnje i u električnoj i teškoj industriji. Ukoliko posle pandemije sve države u svojim planovima za ekonomski oporavak ne podrže razvoj čistih tehnologija i proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ovaj pad emisija ugljen-dioksida biće vrlo brzo poništen. S obzirom da će ekonomski gubici zbog korona krize biti veliki, može se očekivati da će nakon normalizovanja situacije fabrike ubrzavati proizvodnju da nadoknade izgubljeno i da će emisije naglo porasti.

Više informacija:

<https://www.klima101.rs>

Ivana Putnik – Privredna komora Srbije „Krizna – prilika za restart sistema“

Pandemija COVID-19 jasno je pokazala sposobnost vlada da preduzmu dramatične mere za ublažavanje pretnje opstanku, kao i sposobnost građana da se u kratkom vremenskom roku prilagode novim ograničenim životnim stilovima, koje nameću ove mere. Presudan faktor u efikasnosti primenjenih mera u spasavanju života bilo je vreme primene mera. Činjenica je da je konkretan odgovor na krizu COVID-19 stigao od država, dok je jasan blagovremen odgovor međunarodnih organizacija izostao.

Mere koje pomažu u rešavanju zdravstvene krize negativno utiču na ekonomsku krizu i obrnuto. Cilj zdravstvenih mera uglavnom se svodi na strogu socijalnu izolaciju u cilju izravnavanja krive pandemije. Izravnavanjem ove krive dobija se vreme za povećanje kapaciteta zdravstvenog sektora: više kreveta, više respiratora, maski, testova, zdravstvenih radnika, više sredstava za finansiranje istraživanja vakcina. Izravnavanje krive infekcije neizbežno pojačava krivu makroekonomske recesije i dovodi u opasnost privrednu aktivnost, uključujući i onu presudnu za opstanak ljudi (hrana i lekovi). Savremena ekonomija je složen splet međusobno povezanih aktera i lanaca snabdevanja: radnici, preduzeća, dobavljači, potrošači, dobavljači tehnologije, civilno društvo, finansijske institucije i kreatori politike. Ekonomski prioritet treba da bude sprečavanje povećanja nezaposlenosti, u uslovima kada je radna snaga prisiljena da ostane kod kuće. Osim toga, vlade bi trebale da obezbede finansijsku podršku javnim i organizacijama civilnog društva koje podržavaju ugrožene grupe građana. Potrebno je zaštititi sektor MSP od bankrota i usvojiti politike za podršku finansijskom sistemu. Ukoliko želimo održiv oporavak nakon završetka pandemije, potrebno je da usmerimo finansiranje ka socijalno, ekonomski i ekološki održivim poslovima.

Postoje ozbiljne naučne špekulacije da bi COVID-19 mogao biti povezan sa klimatskom krizom i gubitkom biološke raznolikosti. Međuvladin panel za klimatske promene UN upozorio je da će globalno zagrevanje ubrzati pojavu novih virusa. Ipak, naučnici smatraju da klimatske promene mogu potencijalno usmrtiti više ljudi nego COVID-19, ali se takve smrti definišu kao posledica prirodnih katastrofa. Efikasna borba protiv klimatskih promena zahteva da sve

Empowered lives.
Resilient nations.

države smanje štetne emisije, što se čini mnogo zahtevnijim od zajedničkih odluka u borbi sa korona virusom. Sa druge strane, postoje aspekti krize klimatskih promena koji su lakši od krize COVID-19. Na primer, emisije gasova sa efektom staklene bašte mogu se smanjiti postepenim povećanjem cene emisija ugljenika na globalnom tržištu uz povećanje dostupnosti energije iz obnovljivih izvora i odgovarajuće infrastrukture.

Više informacija:

<https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2020-03-26/flatten-curve-infection-and-curve-recession-same-time>

<https://edition.cnn.com/2020/03/22/opinions/coronavirus-lockdown-fight-jeffrey-sachs-opinion/index.html>

<https://www.unsdsn.org/e-conference-the-epidemiology-and-economics-of-coronavirus>

INICIJATIVE

Dušan Stokić – Privredna komora Srbije

Otvoreni pozivi za dodelu sredstava u uslovima vanredne situacije izazvane virusom COVID-19 - udruženjima, fondacijama, udruženjima građana i medijima

1) Trag fondacija je raspisala novu rundu konkursa **AKTIVNE ZAJEDNICE** - solidarni odgovor na COVID-19. Programom će pružiti podršku udruženim i solidarnim građanima da u okviru mogućnosti i sopstvenih kapaciteta, vodeći računa o sigurnosti i zdravlju svih u zajednici, sprovedu akcije koje bi smanjile dalje širenje virusa i olakšale boravak sugrađanima u samoizolaciji.

Konkurs je otvoren za udruženja i lokalne fondacije, samostalno ili u partnerstvu, a neformalne grupe mogu biti partneri.

Prioritetne oblasti podrške se odnose na mere prevencije, edukaciju i informisanje, psihološku podršku i mentalno zdravlje, dostupnost socijalnih usluga, urgentno zastupanje i pristup pravdi, tehnološka rešenja u uslovima samoizolacije.

Indikativna podrška, u zavisnosti od tema i pristupa, iznosiće od 150.000 - 500.000 dinara po odobrenom grantu. Presek pristiglih prijava i selekcija odvijaće se na svakih 15 dana, a prvi presek je 21. aprila.

Program **AKTIVNE ZAJEDNICE** - solidarni odgovor na COVID-19 sprovode uz podršku Fondacije braće Rokfeler, Oak fondacije i Balkanskog fonda za demokratiju.

Sve informacije o uslovima konkursa, prijavi i procesu selekcije možete pronaći na linku:

<https://tragfondacija.org/aktivne-zajednice-solidarni-odgovor-na-covid-19/2311/>

Empowered lives.
Resilient nations.

2) Fondacija Ana i Vlade Divac uz podršku Balkanskog fonda za demokratiju i Ambasade Kraljevine Norveške podržaće sa ukupno 1.850.000 dinara, lokalna udruženja građana, neformalne aktivističke grupe i medije u realizaciji projekata koji će pomoći zajednicama da iskažu građansku solidarnost tokom krize u Srbiji izazvane korona virusom.

Realizacijom projekta, korisnici sredstava promovisaće solidarnost, podsticati druge da se aktivno uključe u pomoć zajednici u kojoj žive i pomagati najugroženijima u ovoj krizi. Ovaj vid podsticaja takođe će pomoći da se realizuju već započete ili ostvare nove inicijative koje će imati širok uticaj na zajednicu i pomagati građanima da se odgovorno i solidarno suoče sa krizom.

Na konkurs se mogu prijaviti udruženja građana, mediji i neformalne grupe građana okupljene oko zajedničke ideje da pomognu građanima u suočavanju sa kriznom situacijom.

Zainteresovani mogu dodatno da se informišu putem sajta Fondacije Ana i Vlade Divac www.divac.com/solidarnostpresvega, a na linku se može preuzeti formular za predlog projekta i dalje konkurisati slanjem projekta na imejl solidarnost@divac.com.

Konkurs je otvoren do 20. aprila u 16 časova, a projekte je potrebno realizovati od 01. maja do 15. jula 2020. godine.

Dragan Stevanović – Privredna komora Srbije Donacija plastičnih otpadnih kesa i kesa za infektivni otpad privremenim bolnicama

Članice Sekcije proizvođača plastičnih kesa Privredne komore Srbije doniraće plastične kese za infektivni otpad i kese za otpad privremenim bolnicama, kao i drugim ustanovama i objektima u Srbiji sa ciljem podrške u borbi protiv širenja pandemije COVID 19.

Proizvođači su pokazali izuzetan stepen solidarnosti i društvene odgovornosti ponudivši veliku količinu plastičnih kesa za infektivni otpad i kesa za skladištenje otpada. Takođe, spremni su da sami distribuiraju kese na mesta gde su neophodne, a prema instrukcijama našeg Udruženja. Firme sa juga Srbije robu će isporučiti u Nišu, iz Centralne Srbije i Beograda u Beogradu, a iz Vojvodine u Novom Sadu. Isporuka će biti u utorak, 14. aprila i u sredu, 15. aprila“, ističe Dragan Stevanović, sekretar Udruženja za hemijsku, gumarsku i industriju nemetala PKS.

Kompanije proizvođači plastičnih kesa za infektivni otpad i kesa za otpad koje na ovaj način žele da pomognu u borbi protiv pandemije su: Polipak d.o.o. Batočina, Limited d.o.o. Niš, Foka d.o.o. Gornji Milanovac, Laki Plus d.o.o. Čačak, Vital d.o.o. Drenovac, Niksan d.o.o. Nova Pazova, Rk Plast d.o.o. Subotica, Koki Plast d.o.o. Niš, Nina Plast d.o.o. Sivac, Pinus d.o.o. Zemun, Mediapak d.o.o. Niš, Sak Plast d.o.o. Čuprija i Petrović Plastik d.o.o. Supska.

Petra Đurović – Privredna komora Srbije Do 13 evropskih ministara zaštite životne sredine saglasni da evropski Zeleni dogovor mora biti u središtu oporavka nakon Covid-19 krize.

Svet se suočava sa neviđenom krizom. Za samo nekoliko nedelja pandemija Covid-19 proširila se svetom i prouzrokovala ogromnu zdravstvenu tragediju, i istorijski ekonomski zastoj. A, kraj se još ne nazire. Granice su zatvorene, nezaposlenost je u porastu, kompanije na ivici rentabilnosti. Fokus je na borbi protiv pandemije i njenih neposrednih posledica. Međutim, za obnovu privrede neophodno je obezbediti održivi napredak. Pouka iz krize Covid-19 je da su rane akcije od presudnog značaja. Stoga se moramo osnažiti ambicijom da se ublaže rizici i troškovi

Empowered lives.
Resilient nations.

neaktivnosti usled klimatskih promena i gubitaka biološke raznolikosti. Ukoliko se dopusti još jedan ovakav zastoj, štete na klimu, biodiverzitet i životnu sredinu, kao i na zdravlje ljudi i ekonomije bile bi nesagledive.

Kapaciteti EU moraju biti usmereni na zajedničko delovanje i solidarnost u borbi protiv virusa Covid-19, i time ublažiti biološke raznolikosti i klimatske promene. Neophodno je povećati investicije, posebno u oblastima održive mobilnosti, obnovljivih izvora energije, renoviranje zgrada, istraživanja i inovacija, oporavka biološke raznolikosti i cirkularne ekonomije.

Više informacija:

<https://www.climatechangenews.com/2020/04/09/european-green-deal-must-central-resilient-recovery-covid-19/>

<https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/france-germany-join-group-of-10-eu-countries-calling-for-green-recovery/>

Savet- Međunarodne trgovinske komore (ICC)

Milena Milisavljević – Privredna komora Srbije
COVID-19 VODIČ ZA KONTINUITET POSLOVANJA

Vodič za kontinuitet poslovanja sadrži analizu scenarija kontinuiteta poslovanja u uslovima COVID-19, koji je zasnovan na četiri ključna principa: planiraj, prilagodi se, prati i oceni (PPPO). Vodič obuhvata identifikovanje rizika vezano za lance snabdevanja, ali sadrži i konkretne primere i alate za analizu kontinuiteta konkretne poslovne jedinice. Ukoliko postoji PLAN, to će osigurati da poremećaj u poslovanju bude minimiziran, a otpornost organizacije povećana. Kada se desi poremećaj u poslovanju, osnovno je prilagoditi se kroz sve procese da bi se osigurao kontinuitet poslovanja. Potrebno je pratiti savete koje daju stručnjaci u zdravstvenom sistemu, kao i programe podrške Vlade namenjene privredi i zaposlenima. Nepredvidiva priroda ove pandemije zahteva stalno ocenjivanje plana kontinuiteta poslovanja vezano za COVID-19 i njegovu dopunu, kadgod se pokaže da je potrebno. Ako se sledi PPPO, to će pomoći zaštititi zaposlenih, korisnika i lokalne zajednice – i na kraju vaše poslovanje čini otpornijim tokom ovog teškog perioda.

PLANIRAJ

- Kreirajte radnu grupu/ključan tim kao odgovor na pandemij
- Procenite značaj poslovnih aktivnosti – fokusirajte se na ključne proizvode i usluge
- Sprovedite analizu scenarija kontinuiteta poslovanja – pogledajte primer u Prilogu 1Vodiča
- Dodelite uloge u aktivnostima ublažavanja COVID-19 - pogledajte templejt u Prilogu 2Vodiča
- Uspostavite strategiju interne komunikacije - ima direktan uticaj na moral vaših zaposlenih
- Uspostavite strategiju eksterne komunikacije – ima trajan uticaj na vašu reputaciju
- Istražite programe upravljanja kontinuitetom poslovanja za poboljšanje poslovne otpornosti

PRILAGODI SE

- Zaštitite zaposlene - minimizirajte rizik od prenošenja virusa – pogledajte preporuke u Vodiču
- Osmislite procedure za rad od kuće
- Održavajte tokove kapitala i novca – istražite sve opcije i redovno pratite situaciju
- Identifikujte rizike vezane za lance snabdevanja - pogledajte korake u Vodiču
- Razmotrite zatvaranje objekata na nekoj od lokacija – pogledajte pitanja koja mogu pomoći

PRATI

- Pratite situaciju da bi se utvrdile promene vezane za stepen ozbiljnosti (pratite uputstva SZO)
- Pratite informacije u vezi sa restrikcijom saobraćaja koje bi mogle uticati na vaše poslovanje
- Pratite preporuke lokalnih vlasti vezano za kontinuitet poslovanja
- Pratite obaveštenja vezano za podršku (i mere) Vlade

OCENI

- Neprekidno preispitujte plan spremnosti na pandemiju. Budite spremni da se prilagodite.

Više informacija:

<https://iccwbo.org/publication/covid-19-business-continuity-guide/>

PREPORUKE

Vladica Čudić - PWW d.o.o. NIŠ **Otvoreni tenderi u EU za nabavku medicinske opreme**

Zbirni pregled raspisanih javnih nabavki za medicinsku opremu, dezifijense i ostalo. Potencijalna prilika za izvoz proizvoda domaćeg porekla.

Više informacija:

<https://simap.ted.europa.eu/web/simap/covid-related-tenders>

Dušan Vasiljević - Western Balkans Consulting Global **GODINA KADA JE PRIRODA PRODISALA**

Svetska zdravstvena pandemija COVID-19 učinila je ono što se nikada ranije u ljudskoj istoriji nije desilo, osim, možda u ledenom dobu ili u biblijskim apokalipsama. Ceo svet je zastao, ekonomija je ućutala, ljudi su se zatvorili u svoje domove - nema proizvodnje, samo potrošnja stvari koje su nam postale životno neophodne, hrana i sredstva za dezinfekciju. Ostali deo života se preselio u virtuelni prostor, globalni informatički buljon u kome zadovoljavamo svoju egzistencijalnu potrebu za komunikacijom (čovjek je, ipak društvenom biće). Jedino ko je u celom ovom scenariju sudnjeg dana na dobitku je sav onaj život oko nas koji inače ne primećujemo i agresivno ga potiskujemo – biljke, bube, ptice, sav živi i neživi svet (osim nas) je prodisao! Nema zagađenja vazduha, nema zagađenja bukom, nema zagađenja čovekom...

Jednoga dana, kada pandemija prestane, sučićemo se sa drugom dimenzijom katarze koju ćemo morati da prođemo. Postoje dva ekstremna mišljenja po kojima ništa više neće biti kao što je bilo i drugo, da će sve biti isto kao pre, samo je pitanje kada. Život nas uči da se sve dešava negde između, ali ono što ne znamo je u kom pravcu će pretegnuti. Istorijski, posle velikih, kataklizmičkih

dogadaja kao što su bili svetski ratovi, ljudsko društvo se spušta na bazne, atavističke principe zajedništva i grčevitog entuzijazma. Tada obično dolaze periodi sveobuhvatnog zanosa iz koga proističu veliki zahvati i obnova. Ali, ovoga puta stvar je , ipak, nešto drugačija. Da li je globalna percepcija pandemije COVID-19 posledica globalizma i neoliberalne ekonomije ili je širenje ovog zloćudnog virusa tek okidač kraja ljudskog društva, ovakvog kakvo je sada, to će pokazati neposredna budućnost, ali je nesporno da je ovaj tektonski potres prodrmao čitav svet iz njegovih temelja. Kako će izgledati post korona period, ne može se sa sigurnošću reći, ali koncept neoliberalne ekonomije već inače duže vremena pati od sistemskih nedostataka.

Sigurno je da će se oporavak i dalji nastavak dešavati u višedimenzijalnom prostoru (sa barem tri promenljive: industrija, društvo sa pojačanim egzistencijalnim strahovima i životna sredina) i ne može se svesti samo na vreme i ekonomski rast. Moguće je da će doći do, ako ne do potpunog redifinisanja a ono sigurno do prilagođavanja ekonomskih modela sa težištem na veći stepen samodovoljnosti nacionalnih ekonomija i skraćivanje lanaca snabdevanja gde god da je to moguće. Verovatno će doći do fragmentacije globalnih ekonomskih odnosa, dekompozicije tokova roba i usluga (možda i novca) i do nacionalnih konsolidacija. To će verovatno dovesti do kreiranja većeg broja zatvorenih unutrašnjih ekonomskih krugova i neke vrste tangencijalne ekonomije gde će spoljni ekonomski odnosi biti znatno svedeniji. Pitanje je kako će se takav koncept hermetizacije nacionalnih prostora odraziti na investicije koje su danas globalne i ne poznaju granice pa se i ulaganja planiraju tako da je povrat u velikoj meri uslovljen međunarodnim tokovima roba i usluga. Kako onda u tim uslovima proceniti uspešnost investicije? Verovatno će biti izvesne fragmentacije investicionih paketa i dinamičnog prilagođavanja novim uslovima, a možda će doći do jačanja uloge države i lokalnih investitora. Sigurno je da se desiti pomeranja težišta u sektoru usluga i bitnija će biti sigurna isporuka nego brza isporuka roba i proizvoda. To će dovesti do izvesnog usporenja i smanjene prekomerne potrošnje, ali to ne mora biti loše, posebno ako sve te promene bude pratilo podešavanje modela društvenog ponašanja. Hotelsko poslovanje i turizam će imati najveće izazove, ali će se oni koji preostanu sigurno prilagoditi potražnji koja, najverovatnije, neće puno opasti i oporaviće se u narednim godinama. Međutim, u svakom od scenarija postoji jedna konstanta koja se neće menjati. Otpada neće biti manje! Naprotiv, ima ga isto ili više, naročito onog opasnog. Svako ko sedi u svojoj kući, na svom imanju, u svom gradu ili selu i dalje proizvodi otpad, bez zastoja i taj se otpad i dalje negde odlaže (ili ne?).

Da li bi ovo mogla biti dobra pretpostavka za dalji razvoj cirkularne ekonomije, pitanje je ekonomske opravdanosti na koje se u ovom trenutku ne može dati pravi odgovor. Nova dimenzija i značaj cirkularne ekonomije može biti zahtev za bezbednom ekonomijom (secure economy). U ovom trenutku (polovina aprila 2020.godine), cena sirove nafte je na istorijski niskim nivoima pa su i proizvodi od nafte, pre svega plastika, jeftiniji nego reciklirane sirovine. U takvim uslovima se reciklerskoj industriji ne isplati delatnost jer ne mogu cenovno da pariraju sa svojim proizvodima. Ovde nije u pitanju trenutno zanemarivanje pitanja zaštite životne sredine i borbe protiv klimatskih promena, već je u pitanju čisto komercijalni pristup koji može opravdati samo znatno veća efikasnost i niže profitne margine. Ako se ovakav trend nastavi, veliki broj idustrija u oblasti upravljanja otpadom bi mogao propasti. Jedino bi segment otpad-u-energiju mogao računati na kakvu takvu budućnost, uprkos činjenici da je energija iz obnovljivih izvora sve jevtinija s obzirom na drastičan pad cena tehnologija, pre svega u oblasti konverzije solarne i eonske energije (energije vetra). Za balansiranje industrija u oblasti upravljanja otpadom, države će morati da pokrenu masivne programe podrške u zakonskoj sferi, kroz fiskalnu i finansijsku podršku

GREENCHAIN

Tehnologija ipak nosi napredak sa rešenjima koja mogu pomoći prevazilaženju nekih od problema za koja će biti neophodna rešenja Povećanje efikasnosti idustrija je jedna od najbitnijih pretpostavki (uz, naravno, procedure koje prate striktna pravila zaštite zdravlja i životne sredine). Takva tehnološka rešenja će biti neophodna malim i relativno slabim ekonomijama kako bi im se omogućila izvesna komparativna prednost i bolje pozicioniranje na tržištu. Jedno od takvih rešenja u oblasti upravljanja otpadom je i platforma za pouzdano praćenje svih tokova otpada, od komunalnog, preko industrijskog do medicinskog, od komercijalnog do opasnog...

Postojeći sistem praćenja otpada u Srbiji je nedovoljno efikasan zbog čega postoji sivo tržište i paralelni tokovi otpada, opasan opad se ne tretira niti se skladišti na odgovarajući način, naplata ekoloških taksi je neadekvatna i ne naplaćuje se od svih obveznika a otpad se nelegalno uvozi i kreće se po Srbiji. Istovremeno, potpuno je neusklađeno iskorišćavanje i tretman otpada na teritoriji Srbije gde se jedna vrsta otpada izvozi a zatim se ista takva vrsta otpada uvozi za potrebe domaće industrije. Domaći kapaciteti za tretman otpada .

su u nekim oblastima neiskorišćeni, neki su predimenzionirani a u nekim oblastima nema uopšte ili je reciklažne industrije nedovoljno. Po pravilima EU, otpad se mora prvenstveno tretirati na teritoriji na kojoj je nastao. To je prvi korak na kome pada postojeći (polu)sistem u Srbiji. Nepostojanje pouzdane baze podataka o količinama i vrstama otpada i njegovim tokovima ima dvostruku štetu. Prva je neumereno zagađenje životne sredine ali istovremeno još je možda veća i ekonomska šteta koja nastaje ne korišćenjem otpada koji je izvanredan izvor sirovina i poluproizvoda.

Uvođenjem preciznog praćenja otpada omogućava se uspostavljanje transparentnog i legalnog sistema kojim se izbegava diskriminacija i sistemska manjkavost kakva danas postoji a koja rezultira divljim deponijama svakojakog, a posebno opasnog otpada. Precizno praćenje omogućava ispravnu primenu ekoloških politika i ekonomskih instrumenta u ovoj oblasti, kako kaznenih tako i podsticajnih mera.

Sistem praćenja otpada pomoću modela lančane informacije (blockchain) prati sve korake u tokovima upravljanja otpadom, od njegovog nastanka, privremenog skladištenja, tretmana, ponovne upotrebe i konačnog skladištenja. Sistem predviđa mogućnost uvida u mesto nastajanja, količine i vrste otpada koji se klasifikuje po postojećem sistemu, zatim u selekciju, pripremu i načinu pakovanja, mesto privremenog skladištenja i vreme u tom privremenom skladištu, potom svaku promenu vlasnika otpada (onaj koji ga preuzme, posreduje i/ili kupi), vreme, način i vrstu transporta, te vreme preuzimanja otpada na krajnjoj destinaciji. Informacija u blockchain-u sadrži način i tehnologiju tretmana, proizvod tretmana i njegov dalji tok, bilo povraćaj u proces proizvodnje, bilo za korišćenje u energetici, bilo prosleđivanje na konačno odlagalište, odnosno odvoženje na deponiju. Sistem omogućava svim „collaborating peers“ (učesnicima na platformi koji verifikuju promene) da pristupe informacijama, s tim što se za neke kategorije može predvideti sistem autorizacije. Platforma omogućava da se uvid u podatke vrši po nekoliko prioriteta kako bi se, eventualno skrenula pažnja nekim „collaborating peers“ da reaguju, po potrebi i na određene događaje u lancu. Ovo bi naročito bilo interesantno za, na primer, transport i skladištenje opasnih vrsta otpada u kom slučaju saobraćajna policija mora da zna rutu kojom će se takav otpad kretati a vatrogasci, na primer, gde će i koliko dugo biti smešten. Sistem može da reaguje kao alarm, da se otpad nalazi na nekoj lokaciji neumereno dugo, bez ikakvog potrebnog tretmana. U svakom slučaju, postoji mogućnost unošenja (i čitanja) velikog broja relevantnih podataka pri čemu se fizičko praćenje može

Empowered lives.
Resilient nations.

izvesti pomoću registrovanih RFID ili QR kodova, BAR kodova ili na neki sličan način. Koliko će se od unetih podataka realno koristiti, nije od značaja u ovom trenutku ali takva baza podataka bi bila dragocena za različite svrhe iz oblasti životne sredine ali i za evidenciju tokova novca preko obavljenih transakcija, odnosno preko registrovanih promena u vlasništvu nad otpadom. Sledeći korak je uvođenje programa veštačke inteligencije čija bi funkcija bila da alarmira na nepravilnosti, odnosno da ukaže atipične elemente u procesu upravljanja otpadom kako bi se vršila posebna pažnja i kontrola takvih iskakanja, kao i neke druge funkcije koje doprinose efikasnijem i naprednijem sistemu, kao na primer, automatizovanom vođenju kroz proces i upozoravanju na sledeće korake te skretanje pažnje na neophodnost određenih koraka u postupanju sa otpadom.

Na osnovu ovog sistema, biće moguće vršiti korekcije i podešavanje zakonske regulative gde bi se blockchain podaci koristili kao osnova i za donošenje nekih odluka, odobravanje izvoza ili uvoza, na primer, posebno imajući u vidu nove propise i procedure digitalnog carinjenja, zatim odobravanje subvencija ili proveru poreskog statusa, itd... Pored toga, uvođenje ovakvog sistema praćenja, visoko pozicionira domaću reciklažnu industriju i u širem okruženju što otvara ogroman prostor za primenu ovog koncepta u Evropi i šire.

GREENCHAIN je najsavremenija digitalna platforma bazirana na naprednim tehnologijama četvrte industrijske revolucije odnosno na tehnologiji lančane informacije (blockchain) koja ima za cilj da obezbedi mogućnost detaljnog i transparentnog praćenja svih tokova otpada. Time će se omogućiti puna i efikasna kontrola sistema upravljanja otpadom kao bitnom sirovinskom bazom, što je pretpostavka uspešnoj primeni principa cirkularne ekonomije i sveobuhvatnoj primeni zakona.

GREENCHAIN je prvi korak ka formiranju uređenog tržišta otpada koje će doneti ogromne koristi privredi s obzirom na mogućnost trgovanja otpadom na transparentan i odgovoran način.

Detaljnije na www.greencha.in

FOTOGRAFIJE naših ulica

HVALA NA PAŽNJI

#OSTANIKODKUĆE